

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΕΟΝΤΖΑΚΟΣ

ΤΟ ΜΑΤΙ
ΚΑΙ Η ΝΥΧΤΑ

ποίηση

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΑΘΗΝΑ 2016

ΝΕΦΕΛΗ / ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Δημήτρης Λεοντζάκος: *Το μάτι και η νύχτα*

1η έκδοση, Δεκέμβριος 2016

Μακέτα εξωφύλλου και σχεδιασμός βιβλίου:

Περικλής Δουβίτσας

Τυπογραφική διόρθωση: Βαρβάρα Καρζή

ISBN: 978-960-504-177-9

Για την ελληνική έκδοση:

© Εκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ

Ασκληπιού 6, Αθήνα 106 80

τηλ.: 210 3639962 – fax: 210 3623093

e-mail: info@nnet.gr

www.nnet.gr

Του ιδίου:

Κόμικ [Τα Τραμάκια, 2001]

Η Κίρκη ξαφνικά [Μεταίχμιο, 2004]

Κινέζικα [Νεφέλη, 2010]

Τα σκυλιά του Ακταίωνα [Νεφέλη, 2014]

Τίγρεις σε ενυδρείο [Σαιξπηρικόν, 2016]

Το μάτι και η νύχτα [Νεφέλη, 2016]

Τοπία ξανά [υπό έκδοση]

Η αγάπη [υπό έκδοση]

Περπατώντας / μερικά ποιήματα

για το τίποτα [υπό έκδοση]

Της Δήμητρας

L'anomalie de l'escargot vous fait signe; elle vous appelle à une conversion du regard et vous laisse entendre: vous ne voyez rien dans ce que vous regardez. Ou, plutôt, dans ce que vous voyez, vous ne voyez pas ce que vous regardez, ce pour quoi, dans l'attente de quoi vous regardez: l'invisible venu dans la vision.

Daniel Arasse,
«Le regard de l'escargot»,
On n'y voit rien. Descriptions

Ἐκτωρ

*Πίστη ονομάζουν τα ενδύματα
του ορατού.*

*Τα σανδάλια του όμως
ιστία ύπνου.*

Punctum caecum

ποιήματα χωρίς ποίηση

1. Η ποίηση δεν είναι έκφραση. Δεν έχει σχέση με καμιά καλλιτεχνία. Η ποίηση είναι δημιουργία. Δημιουργία απ' το τίποτα. Αντικείμενο της ποίησης είναι η έλλειψη, το αδύνατο. Αυτό που λείπει γράφει ποίηση. Το υποκείμενο της ποίησης δεν υπάρχει. Είναι απόν.

Η ποίηση λείπει.

2. Η ποίηση δεν έχει σχέση, δεν είναι σχέση. Είναι χωρισμός, είναι διαζευκτική. Δεν προέρχεται, ούτε απευθύνεται σε τίποτε το ανθρώπινο. Μετέρχεται τον άνθρωπο, αλλά τείνει –εκκινεί και κινείται– στο άπειρο.

3. Η ποίηση δεν είναι επικοινωνία, δεν έχει σχέση με τις γλώσσες, τους χαρούμενους επιστήμονες, τους θεληματικούς φιλόλογους. Η ποίηση δεν ανήκει στον άνθρωπο. Η ποίηση δεν έχει ταυτότητα. Είναι ένα όνομα για τον πιο ανήκουστο διχασμό.

4. Η ποίηση –όπως και η αλήθεια– είναι κάτι που προστίθεται. Είναι κάτι επιπλέον (επιπλέει στον ακίνητο Λόγο, στον αποσβολωμένο). Είναι ένα ασταθές συμπλήρωμα. Είναι πλεόνασμα, είναι υποτιθέμενη, περιττή. Ίσως γι' αυτό συχνά εμφανίζεται, δανείζεται τη μορφή του υπερβολικού, αφόρητου, αποτρόπαιου ψεύδους.

5. Ποίηση παράγεται μέσα στη γλώσσα. Έχει ανάγκη τη γλώσσα. Είναι σκέτη γλώσσα. Ποίηση είναι γλώσσα μείον τον άνθρωπο.

Γλώσσα που δεν έχει καμία αναγνώριση, δεν υπάρχει κανένας να την αναγνωρίσει. Καμιά εγγύηση, δεν υπάρχει κανείς να την εγγυηθεί.

Γλώσσα απάνθρωπα εκκρεμής.

6. Η ποίηση είναι μια χαμένη υπόθεση. Όχι επειδή έχει χαθεί απ' τον κυρίαρχο λόγο σήμερα. Αντιθέτως. Για αυτόν ακριβώς τον λόγο πρέπει να υποτεθεί. Να κατασκευαστεί ως υπόθεση.

Η υπόθεση λοιπόν της ποίησης, με την αυστηρά λογική, μαθηματική έννοια του όρου.

7. Η ποίηση μας αφήνει αγνώριστους. Άλλωστε της είμαστε παντελώς άγνωστοι.

8. Η ποίηση δεν φτιάχεται με τα χέρια. Δεν προοδεύει, δεν βελτιώνεται. Έχει τη βία, το μένος κατακλυσμιαίων μορφών, τυφλών πουλιών κτλ. «... σαν να γκρεμίζονται βουνά ...» (Εγγονόπουλος).

9. Πρέπει να δώσουμε ξανά στην ποίηση τα πραγματικά της ονόματα. Τρεις τρομερές μορφές ανατέλλουν στις πύλες των ορίων του κόσμου.

Το Ακατανόητο. Το Αγέννητο. Το Τρομερό.

10. Ποίημα είναι ο τελευταίος, ο πιο απελπισμένος τρόπος να σωπάσουμε, να αποσπάσουμε κάτι απ' τον κόσμο. Αποσπάει τον κόσμο, είναι ένα θραύσμα το ποίημα.

11. Ο ποιητής υψώνει το ανίκανο –το αναγκαίο– στο αδύνατο. Μέσα στην εκκωφαντική σιωπή της λαβυρινθώδους απουσίας του κόσμου, αγγίζει, βλέπει με τις λέξεις τον κόσμο. Τις μεγάλες χειρονομίες της ποίησης μιμούμενος, ο ποιητής βουβά μεταφράζει.

Το τυχαίο. Το αδύνατο. Το ασύμπτωτο.

αὖα

*Το φαντασμαγορικό με την ενοχή
είναι ότι είναι διάφανη.*

*Και διαχέεται λεκτικά
ως χρώμα στην όραση.*

Η Νύχτα

Say the night is young alas and take heart. Or better worse
say still a watch of night alas to come. A rest of last watch
to come. And take heart.

Samuel Beckett,
Worstward Ho

1.

Αποχωρίστηκε ο αέρας

Αλλόκοτα και σκιερά
Ευεργετικά μου και έρημα

Διαπεραστικά με απάνθρωπη διαύγεια
Εκκρεμή
Αποδημητικά των στίχων

Μίσχοι άγρυπνοι
Λεπτοί τιμωροί
Μακριά μου η μορφή σας μια ανάμνηση
Η φωνή σας ηχεί

Πώς ταξιδεύετε έτσι ψηλά
Αποκομμένα ακατάδεκτα

Η πρώτη φορά έξω
Το σώμα χωρίς θαυμασμό
Συνάντησε κανέναν
Ποτέ

Κι αντηχώ

/ ο πόνος δεν κατοικείται ακόμη
όπως και το ανήκουστο πραγματικό /

2.

Ήπειροι αέρα νεαρού
Τα υδρόβια χέρια της

– δίνες αδιέξοδων λεπτότατων αναπνοών –

Τον σκέπαζαν λαχανιασμένα
Άγνωστα απάνθρωπα υποκριτικά
Βρύα βυθισμένα
Τον φάχνουν
Φιδάκια
Αγκαλιασμένα ερευνητικά
Πλεγμένα τον πλέκουν πλεχτά

Κινούνται
Γλύφουν εκδικητικά
Με λιγνά
Πρόστυχα λόγια ακουμπούν
Αργά κινούν τον κινούν
Χαιρετούν

Αποτρόπαια σχεδόν χρυσά
Γυρίζουν ένα μεγάλο χλωμό
Ανθεκτικό από αφρούς
Αδύνατο δέρμα

Πανί μαλακό να μην φαίνεται
Λινό τρομερό
Η φωνή του

Σαν δύο τρύπες ανύπαρκτα γελούν
Χόρτα τυφλά
Μικρά πεινασμένα πουλιά

Πετούσαν πετούν
Γύρω του
Πάνω της

Την κρύβουν
Τον πετάει
Ο κόσμος

/ η άλως της νύχτας
η γλώσσα είναι /

Τα ποιήματα που εισάγουν και συγχρατούν τις τέσσερις ενότητες του βιβλίου χρησιμοποιούν για τίτλο τους λέξεις της Σαπφούς.

Συνεχίζουν με ένα τετράστιχο, που δεν ανήκει στον χρόνο ούτε στον χώρο αυτού του βιβλίου, αλλά άλλων, μελλοντικών και ερχόμενων ακόμη. Με αυτόν τον τρόπο εντάσσουν αυτά τα σπαράγματα απ' το μέλλον εδώ. Ή και εδώ.

Με την ελπίδα ότι θα προσδώσουν στη συλλογή αυτή κάτι από τον αέρα εκείνου του ακατοίκητου εκτός απ' όπου έρχονται. Από όπου όμως έρχεται και η ίδια. Ένα από τα ονόματα του οποίου είναι και η ποίηση.

- σελ. 11 Έκτωρ «αυτός που κρατά, αυτός που έχει», Σαπφώ, απόσπασμα 180 LP
- σελ. 27 αὔα «η αυγή», Σαπφώ, απόσπασμα 175 LP
- σελ. 49 βεῦδος «διάφανο γυναικείο φόρεμα», Σαπφώ, απόσπασμα 177 LP
- σελ. 67 «... τίποτες άλλο παρά μόνο δύο μικρά λιθάκια ...» Νίκος Εγγονόπουλος, «Πολυξένη», *Μην ομιλείτε εις τον οδηγόν*
- σελ. 76 *ιοίην* «μπορεί να φύγω», Σαπφώ, απόσπασμα 182 LP
- σελ. 92 παραλλαγή βασισμένη στο ποίημα του Μίλτου Σαχτούρη «Το χρυσάφι», *Τα στίγματα*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Έκτωρ 11

Punctum caecum - ποιήματα χωρίς ποίηση

- 1 [Η ποίηση δεν είναι έκφραση] 15
- 2 [Η ποίηση δεν έχει] 16
- 3 [Η ποίηση δεν είναι] 17
- 4 [Η ποίηση και η αλήθεια] 18
- 5 [Ποίηση μέσα στη γλώσσα] 19
- 6 [Η ποίηση είναι μια χαμένη υπόθεση] 20
- 7 [Η ποίηση μας αφήνει] 21
- 8 [Η ποίηση δεν φτιάχνεται] 22
- 9 [Πρέπει να δώσουμε ξανά] 23
- 10 [Ποίημα είναι ο τελευταίος] 24
- 11 [Ο ποιητής υψώνει το ανίκανο] 25

αῶα 27

Η Νύχτα

- 1 [Αποχωρίστηκε ο αέρας] 31
- 2 [Ήπειροι αέρα νεαρού] 32
- 3 [Ένα φεγγάρι μελάνιαζε σαν λαιμός] 34
- 4 [Στέκομαι ως εσένα] 36
- 5 [Σαν ζώα λυσασμένα πονώ] 37
- 6 [Υπολογισμένα] 38
- 7 [Θα τον τσακίσω εγώ τον λυρισμό σου] 40
- 8 [Ορμά] 41
- 9 [Απελπισμένα φωτεινός] 42
- 10 [Κλάδευε το σκοτάδι] 44
- 11 [Ελλειψοειδώς γυρνά] 46
- [επιστροφή δεν υπάρχει] 47

βεϋδος 49

Το μάτι

- Ένα σύννεφο αυτήν τη στιγμή 53
Ένα ξύλινο πουλί είναι ο ουρανός 54
Οι άνθρωποι θα σηκωθούν αργά 55
Θηλιές φτιάχνει το αόρατο 58
Αναρριχώμενος 59
Ανοίγουν σαν γένος 60
Βίαια ψηλά 61
Ο ουρανός 62
Aleph zero 63
Ο αδερφός 64
Βυθός υγροποιημένων φωνών 65
Lacrimae rerum 68
Ένα κρανίο κρατά 69
Πάλι 72
Το ζώο της λήθης 74
Κατήγησε τους ανθρώπους 76

ιοίην 79

Το χρυσάφι

- Η λέξη και ο άνθρωπος γεννιέται στη λήθη 83
Αδυναμία της ανείπωτης ύπαρξης 84
Επωδός πριν από κάθε αρχή 85
Άπνοια ακαριαία 87
Ανιστόρητα σύννεφα 88
Επιρρήματα 89
Στίφη φρικτά μες στον ύπνο 90
Επίδεςμοι λευκοί στο σκοτάδι 91
Το χρυσάφι 92